

Miho Skljarov

PLANIRANJE NASTAVNOG GRADIVA I PRIPREMANJE NASTAVNIKA ZA SAT

Planiranje programskog materijala, kao i cjelokupnog nastavno-odgojnog rada prema zahtjevima suvremene nastave težak je i složen proces. On se sastoji od niza uzajamno povezanih etapa, koje sve skupa tvore cjelovit sustav planiranja. Samo precizno planiranje kompletnog programskog materijala osigurava pravilnu organizaciju nastavno-odgojnog rada. Planirajući nastavno gradivo, nastavnik sastavlja dva plana, koji izlaze jedan iz drugog i služe da se što točnije i pravilnije planira provedba svake pojedine teme i svake nastavne jedinice. Pri planiranju nastavne građe nastavnik izrađuje: 1. godišnji plan; 2. tematski plan.

GODIŠNJI PLAN. Pošto se upoznao s nastavnim programom, pažljivo proučio udžbenik, priručnik za nastavnike, dopunsku literaturu, radio-emisije i TV-emisije, dijafilmove i sav ostali materijal kojim će se koristiti u toku godine i provjerio odgovara li sve to zahtjevima programa i broju tjednih sati, nastavnik sastavlja koncept godišnjeg plana — orijentacijski plan — raspoređuje lekcije u udžbeniku i ostali materijal po mjesecima. Orijentacijski plan nije školski dokument, to je samo skica koja je nastavniku potrebna da bi što lakše sastavio godišnji plan. Dok mlađim nastavnicima orijentacijski plan pomaže u planiranju, stariji nastavnici često sastavljaju godišnji plan i bez njega.

Kada je orijentacijski rasporedio čitav nastavni materijal po mjesecima tokom čitave godine, nastavnik sastavlja godišnji plan (globalni plan, makroplan). Godišnji se plan obično sastavlja na početku školske godine za čitavu godinu ili rjeđe na početku svakog polugodišta za to polugodište.

U godišnjem planu nastavnik daje kratku formulaciju svih nastavnih tema, označava naslove svih programskih sadržaja koji ulaze u temu, navodi sav jezični materijal koji se uz temu obrađuje, kao i broj sati predviđenih za obradu pojedine teme.

Obično se kao nastavne teme upisuju naslovi pojedinih lekcija. Kako se, međutim, tema ne podudara uvijek s lekcijom u udžbeniku, poželjno je, gdje je to moguće, dati širi naziv teme — »Odjeća«, »U tvornici«, »Naš grad« — i uza nj navesti naslove lekcija, štiva i drugi materijal koji će se upotrebljavati pri obradi teme.

Orijentacijski plan

Mjesec	Rujan	Listo- pad	Stu- deni	Pro- sinac	Sije- čanj	Ve- ljača	Ožu- jak	Tra- vanj	Svi- banj	Li- panj
Broj sati	11	12	10	11	4	12	11	12	10	5
Lekcije u udžbeniku	1, 2, 3	4, 5, 7	8, 9	11, 12, 13	15	16, 17, 18	19, 20, 22	23, 24, 26	27, 28	30
Priručnik za nastavnike	1. str. 24. 2. str. 26. i 74. 3. str. 29.		itd.							
Pregled gramatike	§ 82. § 127. § 128.	itd.								
Jezična vježbenica										
Radna bilježnica	1. zad. 2, 3, 4. 2. zad. 5, 6.	itd.								
Radio i TV emisije			TV em. uz 9. lekciju		Radio-em. uz 15. lekciju	itd.				
Ostali dopunski materijal	1. slike Zagr. velesajma		itd.							

Uz naziv teme u godišnjem se planu označava i jezični (fonetski, leksički, gramatički, pravopisni, stilistički) materijal koji se obrađuje u pojedinim temama. Jezični materijal čini sastavni dio lekcije i u udžbenicima je uvijek posebno označen. Unošenje jezičnog materijala u godišnji plan omogućuje da se materijal ravnomjerno rasporedi u toku čitave godine, da se sistematski obrađuje, ponavlja, produbljuje i učvršćuje.

Osim toga, u godišnjem planu navodi se i broj sati potrebnih za obradu pojedine teme i označava se u kojem se vremenskom roku, mjesecu i tjednu predviđa obrada teme.

Sati vježbanja, utvrđivanja i ponavljanja, koji se provode poslije svake druge, treće lekcije i na kojima učenici izvršavaju različite kontrolne zadatke — usmene i pismene — unose se u plan kao posebne teme: »Ponavljanje i utvrđivanje leksičkog i jezičnog materijala obrađenog u 4. i 5. lekciji«.

Godišnji plan¹

Red. broj	Tema i programski materijal	Jezično gradivo	Broj sati	Datum obrade
1.	»PONOVO U ŠKOLSKIM KLUPAMA« 1. Razgovor o praznicima 2. 1. lekcija »Opet u školi«	Prezent i perfekt (ponavljanje) Pregled gram. § 127.	3	3—9. IX
2.	»ŽIVOT I LJUBAV U PORODICI« 1. »Obitelj Nikolić«, 2. lekcija 2. »Moja sestra«, pjesmica, Priručnik za nast., str. 74.	Imenice srednjeg roda na -мя (ново) Pregled gram. § 76. Jezične vježbe: vj. 15, 16.	3	10—16. IX
3.	3. lekcija »Na izložbi« Na zagrebačkom velesajmu	Imenice muškog roda s nast. -a (-я) u nom. množine. (ново)	3	17—23. IX

TEMATSKI PLAN. Na temelju razrađenog godišnjeg plana nastavnik započinje detaljnije planiranje, mikroplaniranje. On sastavlja tematski plan (mikroplan, detaljni plan, precizni plan, operativni plan, kratkoročni plan). Tematski plan se sastavlja za kraće razdoblje unaprijed (za tjedan ili mjesec dana, odnosno za dva mjeseca). U njemu se detaljno navodi nastavno gradivo koje ulazi u temu, kao i cilj — obrazovni i odgojni — koji se obradom teme žele postići. Nastavno se gradivo raspoređuje po nastavnim jedinicama, po nastavnim se jedinicama planira i obrada novog, jezičnog i enciklopedijskog materijala, pa također i sistematsko razvijanje vještina, navika i umijeća usmenog i pismenog sporazumijevanja. Planira se koje će se vježbe u nekoj lekciji iskoristiti za razvijanje jezičnih navika, a koje za razvijanje govornog umijeća, koje će se vježbe upotrijebiti za razvijanje kulture govora, a koje za razvijanje pismene kulture učenika. U planu se predviđa ponavljanje i provjeravanje već usvojenog enciklopedijskog i jezičnog gradiva koje se obrađivalo u prethodnim temama, kao i primjena jezičnog materijala usvojenog pri obradi prethodnih tema u konkretnim govornim situacijama pri obradi ove teme. Na kraju, u njemu se planiraju sva nastavna sredstva i nastavna pomagala kojima će se nastavnik koristiti na pojedinim satima: slike, tablice flanelograf, dijaprojektor, magnetofon itd.

Nastavna tema, kao što je već rečeno, ne podudara se uvijek s lekcijom u udžbeniku. Ova se obično sastoji od štiva, od leksičkih vježbi koje prethode štivu (u nižim razredima) ili od leksičkog komentara iza štiva (u višim razredima), od gramatičkog gradiva koje je obično vezano uz štivo te od niza vježbi kojima je svrha da se što bolje usvoji leksički i gramatički materijal. Katkad se uz lekciju daju i posebni dijalozi, pjesmice, anegdote i poslovice, obično tematski povezane uz štivo. Ali nastavna tema ne ograničava se isključivo na materijale iz udžbenika. Uz udžbenik u nastavnu temu ulaze i dodatni mate-

¹ Godišnji i tematski plan sastavljeni su prema vježbenici ruskog jezika za VII razred osnovne škole — M. Škreblin: »Мы говорим по-русски«

rijali iz priručnika za nastavnike, dodatna lektira, gramofonske ploče, radio-emisije i TV-emisije itd.

Pri sastavljanju tematskog plana nastavnik pažljivo odabire onaj jezični materijal koji će mu najbolje poslužiti za obradu teme i realizaciju postavljenih ciljeva. On nastoji da ne optereti previše učenike velikom množinom nastavnog materijala, već upravo onakvim izborom koji u najvećoj mjeri osigurava optimalno izvršenje postavljenih ciljeva.

Tematski plan može, po prilici, izgledati ovako:

Ako ne postoje tiskani materijali, nastavnik može tematski plan pisati u bilježnicu, i to tako da na svakoj strani (listu) bilježnice upisuje po jednu temu. Najpraktičnije je ako nastavnik ima posebnu mapu za svaku temu pa u nju unosi sve materijale u vezi s obradom teme i u njoj drži planove nastavnih jedinica.

Tematski se plan sastavlja ovako:

1. Nastavnik općenito formulira temu, a u zagradama navede sav nastavni materijal koji će upotrijebiti u toku obrade teme.
2. Određuje obrazovni — jezični i enciklopedijski — i odgojni cilj sata.
3. U rubrici *Nastavna jedinica* navodi redoslijed sati.
4. U rubrici *Raspored programskog materijala* raspoređuje nastavne materijale za svaku nastavnu jedinicu posebno.
5. U rubrici *Vještine, navike i umijeće* nastavnik će upozoriti koje vještine i navike u slušanju i razumijevanju, u govoru, u čitanju i pisanju treba da učenici steknu koristeći se pri tome novo usvojenim jezičnim znanjem. (Vještine i navike u ovoj rubrici pišu se paralelno (u istom retku) s programskim materijalom na koji se odnose u lijevoj rubrici i jezičnim gradivom u desnoj rubrici.)
6. U rubrici *Jezično gradivo* označava se jezični materijal koji učenici usvajaju tokom obrade teme.
7. U rubrici *Domaći rad* nastavnik planira sve domaće radove koje učenici izvršavaju za vrijeme obrade teme, i usmene i pismene.
8. U rubrici *Nastavna sredstva* nastavnik predviđa sredstva i pomagala potrebna pri obradi teme tako da ih može na vrijeme pribaviti i pripremiti.

Planiranje pojedinih tema na taj način daje mogućnost nastavniku da razradi strukturu čitavog niza sati i nastoji da oni budu što raznolikiji, da vodi brigu o rezultatima rada poslije svake obrađene teme, da što pažljivije organizira rad učenika, da pažljivo pristupa svakom učeniku pojedinačno, da predvidi kolektivan i individualan rad s učenicima, pomoć zaostalima i ponavljanje u kraćim i duljim razdobljima itd.

PRIPREMA NASTAVNIKA ZA SAT. Sastavljanjem tematskog plana završava se planiranje nastavnog gradiva. Ali ovaj članak ne bi bio potpun ako ne bismo spomenuli i svakodnevne pripreme nastavnika za sat. Istina, pripreme za sat ne spadaju u »planiranje nastavnog gradiva«, no one proizlaze iz planiranja. Na osnovi razrađenog tematskog plana nastavnik izrađuje planove nastavnih jedinica, tj. izvodi pripremu za sat (pripravu za sat, pismenu pripravu, nacrt rada, satni plan itd.).

Plan nastavne jedinice mora biti kratak i sadržajan. On treba da uputi na osnovu strukturu sata, na njegov sadržaj i metodiku izvedbe.

Tematski plan

TEMA »NA IZLOŽBI« (Na izložbi, lekcija 3, Na Zagrebačkom velesajmu)
 CILJ. Upoznavanje tehničkih i kulturnih dostignuća na međunarodnim izložbama.
 Napori i dostignuća naših naroda. Razvijanje govornih navika u vezi s temom. Od-
 nos djece prema roditeljima, djeđu i baki.

Nas- tavna jed- nica	Raspored programskog materijala	Vještine, navike i umijeće	Jezično gradivo	Domaći rad	Nastavna sredstva
1	1. Uvodni razgovor: nazivi nekih država 2. Provjeravanje dom. rada 3. Obrada štiva »Na izložbi« 4. Upiti i odgovori, vj. 1.	Govorna vježba Razvijanje navika govora i čitanja. Vježba u govoru i čitanju.	Imenice na -мя (ponavlja- nje) Zapisati novu leksiku.	Naučiti či- tati štivo. Odgovoriti na upite.	Geografska karta
2	1. Uvodni razgovor: zemlje i narodi koji u njima žive. 2. Odgovori na upite 3. Obrada vj. br. 5 4. Čitanje štiva 5. Sastavljanje plana štiva	Razvijanje navika govora i pisma Govorna vježba Govorno-pismena vježba Izražajno čitanje Razvijanje govornih navika	Pisanje imena naroda malim slovom Povezati s novim gramatič- kim materijalom Imenice m. roda s nastav- kom -a (-я) u nominativu množine Pronalaženje imenica veza- nih uz gramatičko gradivo Zadatak za domaći rad	Sastaviti plan štiva.	Poticajne tablice
3	1. Uvodni rad: diktat vj. 7. 2. Sastavljanje plana i pre- pričavanje štiva po planu 3. Izložbe u našem gradu: »Na Zagrebačkom vele- sajmu«	Pismena vježba Razvijanje govornog umijeća Govorna vježba uz dija- projektor	Imenice na -a (-я), učvršći- vanje gradiva Prepričavanje štiva u per- fektu Dodatna leksika (zapisati) Upotrijebiti što više imenica na -a (-я)	Kratak sa- stav: »Na Zagrebač- kom vele- sajmu«.	Dijapro- jektor Slike Zagreba- čkog vele- sajma

U planu nastavne jedinice najprije se navodi tema, odgojni i obrazovni cilj sata i nastavna sredstva. Centralno mjestu u njemu zauzima prikaz toka sata, pojedine etape sata: uvodi dio, ponavljanje i provjeravanje domaćeg rada, obrada novog gradiva, domaći rad i zaključak. Naravno da se svi sati ne provode po istom kalupu, niti je struktura svih sati jednaka, pa će nastavnik pojedine etape formulirati onako kako to zahtijeva konkretna situacija. Struktura sata ne razlikuje se samo na različitim stadijima učenja stranih jezika već i na različitim etapama nastavnog procesa pa, prema tome, niti postoji niti se može izvesti već unaprijed određena shema za sve sate. Ovdje navodimo plan triju nastavnih jedinica koje ulaze u temu *Na izložbi*.

Plan nastavne jedinice (I)

TEMA. Obrada štiva *Na izložbi* vidjeti VJEŽBA br. 3

CILJ. Što se sve može vidjeti na izložbi. Razvijati vještinu upotrebe nove leksike. Naši radni i proizvodni uspjesi. Proizvodi naših tvornica mogu se staviti uz bok stranima.

NASTAVNA SREDSTVA. Ploča, geografska karta.

Tok sata

UVODNI DIO. Uvodni razgovor: Koje države već poznajemo: Југославија, Россия, СССР, Италија, Америка. Nove zemlje: Англија, Франција, Германија, Шведија.

PROVJERAVANJE DOMAĆEG RADA. PONAVLJANJE. 1. Pročitati domaći rad. Jednu, dvije rečenice zapisati na ploču. 2. Potcrtati u rečenicama imenice na -мя. Tražiti da se učenici koriste njima u razgovoru, ponavljajući istodobno prethodno štivo.

CENTRALNI DIO. 1. Povezivanje novog štiva s prethodnim 2. Pripremni razgovor o štivu i obrada nove leksike. Zapisati na ploču:

международная выставка
устроить выставку
принимать участие
иностранные заводы

отечественное производство
текстильные изделия
монтажные дома

3. Čitanje štiva. (Čitaju učenici...)

4. Razgovor o štivu. Iskoristiti upite u vježbi 1. Učenici lančano postavljaju jedan drugome pitanja. Odgovor se uvijek sastoji od dviju rečenica. Na drugu rečenicu nadovezuje se slijedeće pitanje.

DOMAĆI RAD. Naučiti čitati štivo. Odgovoriti na upite, vježba 1.

KRAJ SATA. Koristeći se novom leksikom, istaći napore naših radnika za proizvodnju što kvalitetnijih proizvoda.

PRIMJEDBE. (Nastavnik upisuje poslije održanog sata.)

Plan nastavne jedinice (II)

TEMA. Lekcija br. 3, *Na izložbi*. Imenice muškog rada s nastavcima-a (-я) u nominativu množine. Vježba br. 5.

CILJ. Razvijati vještine i navike upotrebe novog jezičnog gradiva u različitim govornim situacijama, vezanim uz temu.

NASTAVNA SREDSTVA. Ploča, poticajne (supstitucijske) tablice.

Tok sata

UVODNI DIO. Uvodni razgovor o zemljama i narodima koji u njima žive:

Англия — англичанин — английский
Франция — француз — французский
Германия — немец — немецкий
Россия — русский — русский.

Pokazati da se u ruskom jeziku imena naroda pišu malim slovom.

PROVJERAVANJE DOMAĆEG RADA. PONAVLJANJE. Pročitati odgovore na upite.

Ispisati na ploču odgovore koji sadržavaju novi gramatički materijal:
Бабушке бросились в глаза монтажные дома.
Они видели моторные поезда.

CENTRALNI DIO. 1. Izdvojiti iz rečenica napisanih na ploči imenice s -a (-я).

2. Obrada vježbe br. 5. Imenice muškog roda s nastavcima -a (-я) u nominativu množine. Potcrtati imenice u vježbi.
3. Poticajna tablica s imenicama na -a (-я). Učenici sastavljaju kratke rečenice u kojima su imenice u nominativu jednine i množine.
4. Čitanje štiva (2 puta). Izražajno čitanje. Pri drugom čitanju učenici pokazuju imenice vezane uz jezično građivo:

слышались голоса
монтажные дома
броситься в глаза
красивые гвета

моторные поезда
поставить паруса
берега морей

(Što će zapisati na ploču, nastavnik odlučuje na satu, i to prema raspoloživu vremenu.)

Razvijaju se govorne navike upotrebe novog jezičnog građiva.

DOMAĆI RAD. 1. Zadatak: sastaviti plan štiva. 2. Pokazati kako treba da se sastavi plan.

KRAJ SATA. Kratko ponoviti jezični materijal. Kako će se jezični materijal iskoristiti na slijedećem satu.

PRIMJEDBE.

Plan nastavne jedinice (III)

TEMA. Plan štiva »Na izložbi«. Posjet Zagrebačkom velesajmu.

CILJ. Razvijanje govornog umijeća u vezi s novim leksičkim i gramatičkim materijalom.

Ponašanje djece prema roditeljima. Pažljiv odnos Nine i Saše prema baki.

NASTAVNA SREDSTVA. Dijaprojektor. Slike sa Zagrebačkog velesajma.

Tok sata

UVODNI DIO. 1. Diktat, vježba broj 7. 2. Pronaći u diktatu imenice na -a (-я) — govorna vježba.

CENTRALNI DIO. 1. Sastavljanje plana štiva. Iskoristiti planove koje su učenici sastavili kod kuće. 2. Prepričavanje štiva po planu. 3. Izložbe u našem gradu: razgovor o Zagrebačkom velesajmu. Opis slika. Obrada leksike. Upiti i odgovori u vezi s temom »Kako sam posjetio Zagrebački velesajam«.

DOMAĆI RAD. 1. Zadatak: napisati sastav »Posjet Zagrebačkom velesajmu«. 2. Jedan ili dva bolja učenika pokazuju kako će napisati sastav, nastavnik pomaže — govorna vježba.

KRAJ SATA. Ponašanje Nine i Saše na izložbi. Kako treba odnositi se prema starijima. Kako treba ponašati se na javnim mjestima, izložbama, u kazalištu itd.

PRIMJEDBE.

U planu nastavne jedinice nastavnik navodi samo jedan dio »opće teme« označene u tematskom planu. On izdvaja samo onaj dio jezičnog gradiva koji se odnosi na konkretni sat.

U obrazovnom cilju nastavnik uvijek označava: a) radi čega upoznaje učenike s određenim enciklopedijskim materijalom, b) kakav je praktičan cilj obrade jezičnog materijala: razvijanje vještina i navika čitanja i pisanja, razvijanje govornog umijeća, pismene kulture učenika itd. U nastavi stranog jezika važno je uvijek istaći i odgojni cilj. U udžbenik se namjerno unose materijali koji treba da odgojno djeluju na učenike.

Uvodni dio sata traje obično tri do pet minuta, a najčešće se sastoji od govorne vježbe s poznatom tematikom i leksikom iz svakodnevnog života. Dobro je ako nastavnik katkad u uvodnom razgovoru pročita neko štivo iz prošlogodišnjih udžbenika, tematski povezano s novim gradivom i provede kratku govornu vježbu.

Na centralnom dijelu sata obrađuje se novo gradivo: učenici se upoznaju s novim jezičnim materijalom, novo gradivo se uvježbava, formiraju se vještine, navike i umijeće upotrebe jezičnog gradiva u konkretnim govornim situacijama.

Na kraju sata nastavnik obično ostavi dvije-tri minute da kratko ponovi i zaokruži čitav rad na satu, da naglasi bitno, poveže sat sa slijedećim. Ovdje se obično istakne i odgojna strana koju enciklopedijsko i jezično gradivo sadržava u sebi.

Nastavnik ne mora svake godine ponovo sastavljati planove nastavnih jedinica. Ako dvije-tri godine predaje isto gradivo, može se koristiti starim planovima, time da uvijek poslije održanog sata unosi svoje primjedbe i ispravke u plan. Na taj način on ga stalno usavršava i dotjeruje. Zato je praktično da se planovi nastavnih jedinica pišu u bilježnicu — na svaki list plan jedne nastavne jedinice — ili, još bolje, na posebne listiće i ulažu u mape — tematske planove. Planovi na kojima je nastavnik napravio niz pribilješki te su zbog toga postali nepregledni mogu se prije održanog sata srediti i napisati na novi listić, što je ujedno i nastavnikova priprema za sat. Takav način rada štedi nastavnikovo vrijeme, a istodobno omogućuje da se sačuva dragocjeno iskustvo koje nastavnik stalno sakuplja i koje će mu olakšati rad u toku slijedećih godina.

Plan nastavne jedinice nastavnik obično nosi sa sobom u razred i drži pred sobom za vrijeme izvođenja sata. Poslije sata on unosi u rubriku »Primjedbe« kratke napomene o tome kako je proveo sat, jesu li učenici uspjeli svladati sav materijal, što je potrebno uraditi da se slijedeće godine uklone nedostaci koji su se ispoljili za vrijeme održavanja sata, kakva su nastavna sredstva nedostajala itd.

Na satu se nastavnik pridržava plana nastavne jedinice, ali katkad se dogodi nepredviđeni slučaj kada treba odstupiti od plana. Ako se to dogodi, nastavnik označava u »Primjedbi« što će na slijedećim satima poduzeti da bi nadoknadio propušteni materijal ili što treba u planu preinačiti kako bi se što potpunije obuhvatio sav programski materijal.

Nastavnik koji se redovito priprema za nastavu sastavlja redovito planove nastavnih jedinica i održava po njima sate, nastoji da mu rad bude što raznovrsniji i zanimanje učenika za rad što veće. On stječe sigurnost u radu i određenu rutinu u nastavi. S vremenom takav nastavnik izgrađuje svoj poseban način rada, svoj specifičan stil, koji ga karakterizira kao dobrog i solidnog nastavnika.

Primjedba. Prije nego pristupe planiranju nastavnog gradiva, preporučuje se nastavnicima da pročitaju: Vl. Poljak, »Sadržaj obrazovanja u nastavi« i »Pripremanje nastavnika za nastavu«, *Didaktika*, Školska knjiga, Zagreb 1970.

Vrijedne sugestije o planiranju mogu nastavnici naći u knjigama D. Petković, *Metodika nastave engleskog jezika*, Zavod za izdavanje udžbenika, Beograd 1970. i M. Tanović, *Savremena nastava stranih jezika*, Svjetlost, Sarajevo 1972. (Vidi prikaz, *Strani jezici*, I (1972), 3, 234—235.)

Betty L. Littell:*

ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE — AMERICAN OR BRITISH?

As an American who has lived in Europe for many years I have occasionally had someone say to me: »I can't understand you because I only know British English.« In every case a truer statement would have been: »I can't understand you because I don't know English very well.«

In Belgrade I have had the opportunity of working with a talented English teacher who was for several years in charge of the English program for foreign children at the Belgrade International School. When a pupil questioned our American pronunciation or, occasionally, grammatical usage, he would simply reply: »British or American, it's the same. One is as good as the other.« This is not only practical in our school which has British and American teachers, it reveals the basic truth of the situation.

English is one language which, because it is living and dynamic, varies with time and space. To emphasize differences is to distort reality. To assume that one manifestation of the language is »better« than another is both unscientific and parochial.

There is a great deal of justification for teaching either the Received Standard form of British English or that which is commonly called General American. The guidelines could probably be best defined negatively since there is variation even within these forms of English. It would certainly be a disservice to students to teach a dialect that varies widely from these norms. It would be impractical to have a Yugoslav student taught to speak the dialect of the American deep south or the dialect of Yorkshire. Added to the problems of interference from his own language, this could well result in general unintelligibility. If the teacher speaks Received Stan-

* Gđa Littell nastavnica na Međunarodnoj srednjoj školi u Beogradu postigla je stupanj magistra na sveučilištu Georgetown u Washingtonu na osnovi radnje o nastavi engleskog jezika u Jugoslaviji. Donosimo njen prilog kao početak diskusije o britanskoj i američkoj varijanti engleskog jezika.